

Inleiding

Habakuk is een van de kleine profetenboekjes uit de verzameling profeten.

Profeten zijn de bijzondere mensen in het volk, die gericht waren op het woord van de Ene en de uitwerking ervan voor de mensen in hun tijd. In termen van vandaag: de politieke toepassing van het geloof.

Profeten zijn niet altijd eenlingen als Elia. Profeten vormden ook bewegingen, profetenscholen. Mogelijk zijn sommige profetenboeken dus een samenvatting van de opvattingen van een profetenschool. Bij het lezen en nadenken over de boeken van de profeten kunnen we kijken naar de invalshoek: hoe wordt het geloof tot politiek handelen voor de profeet en wie hem volgen. Daarbij wordt in een aantal gevallen ook kritiek uitgeoefend op de geloofspraktijk van de koning, het hof, of de priesters.

Ook wij beoordelen wat er gaande is in de wereld en betrekken daar ook onze geloofsopvattingen bij. Ook wij hebben soms stevige kritiek op de geloofspraktijken van kerken en hun gezagsdragers en het kerkvolk. Het lezen en nadenken over wat de profetenboeken zeggen, kan ons een spiegel voorhouden. Alleen: de profetenboeken zijn niet zo toegankelijk. Het vraagt inspanning om te achterhalen waar ze over gaan.

Vandaag gaat het over de profeet Habakuk. We lezen straks een aantal stukken uit zijn boekje (hieronder cursief weergegeven) en we vatten de tussenliggende tekst samen, zodat jullie in korte tijd het hele boek Habakuk zullen horen.

Het boek Habakuk – verkort

Dit is het woord van gewicht van de profeet Habakuk:

*Tot hoelang, ENE, moet ik roepen om hulp
en hoort gij niet? -
ik schreeuw tot u 'geweld'
en gij komt niet bevrijden!
Waarom laat ge mij onheil zien en ellende aankijken? -
verwoesting en geweld staan tegenover mij;
er breekt twist uit
en tweedracht verheft zich.
Daardoor wordt wetgeving ontkracht
en komt voor immer geen recht te voorschijn;
want de boze omringt de rechtvaardige,
en daardoor komt recht verdraaid te voorschijn!*

En dit is het antwoord van de Ene op zijn klacht:

Zie en je zult verbaasd staan, want ik doe een volk opstaan
van angstaanjagende veroveraars
die alles met geweld zullen grijpen,
Koningen, legers, landen en steden.
Aan hun kracht ontlene ze hun recht
allen tot slaven te maken.
Als een windvlaag zullen ze komen en voortjagen.

Habakuk overdenkt:

Ene, hoe is dit mogelijk?

Hoe kun je dit aanzien?

Waarom zwijg je als het kwaad goede mensen treft?

Dat volk gaat te keer als een visser die de zee leegtrekt,
zijn buik vult met alles wat hij in zijn net ophaalt,
en God dankt voor een welverdiend leven.

*Op mijn wachttorenen ga ik staan, ik posteer mij op een wal,-
en ik spied om te zien wat hij (de Ene) in mij zal spreken
en wat hij zal teruggeven op mijn aanklacht.
De ENE antwoordt mij en zegt:
schrijf op wat je aanschouwt
en zet het duidelijk op de platen,-
opdat wie daarin leest kan doorrennen.
Want nog wacht het visioen op de overeengekomen tijd,
maar het hijgt naar het einde en liegt daarin niet;
als het uitblijft, verbeidt het,
want het komt en zal komen, het blijft niet achterwege!
Zie, als iemands ziel opgeblazen is, spoort die niet echt in hem,-
maar een rechtvaardige zal leven door zijn geloof.*

Een mens die zijn ziel ruim maakt als de hel,
is als de dood die niet wordt verzadigd.
wee de mens die neemt en zich verrijkt met wat niet van hem is.
Omdat jij velen hebt beroofd
zal jou beroven, wie er over is!
Wee de mens die op kwalijke winst aast om
zich veilig te verschansen buiten de greep van kwaad!
Wee de mens die een stad bouwt op bloed,-
een burcht fundeert op onrecht!
Wie spant zich in om zijn werk in vlammen te zien opgaan?
Wie werkt zich in het zweet voor niets?
Wee de mens die zijn naaste laat drinken en hem dronken voert,-
om naar zijn naaktheid te kijken!
Die krijgt te drinken uit een beker vol minachting!
Wee de mens die vertrouwt op geld,
die recht verwacht van goud en zilver.
Geestesadem zit er niet in.

Het gebed van Habakuk

ENE,
toen ik het hoorde werd ik vervuld van ontzag;
ENE,
wil in uw toorn ook aan ontferming denken
Toen ik uw woorden hoorde, beefde mijn buik,
klapperden mijn lippen,
en trilden mijn knieën.

*Al zal de vijgenboom niet bloeien
en komt aan de wijnstokken geen gewas,
is wat de olijfervan maakt mislukt
en heeft het veld niets te eten gemaakt,-
is het wolvee afgesneden van de kooi
en staat er geen rund meer in de stallen,
toch zal ik juichen om de ENE,-
jubelen om de God die mij bevrijdt!*

Overweging (Leo van Driel)

Woord van gewicht van de profeet Habakuk dat is de titel van het boek. Het is zwaar, voor Habakuk en voor wie zijn woorden hoort. Vandaag worden jullie er ook mee belast. Daar klinkt gelijk al in mee dat het geen prettige boodschap is.

Het onrecht heeft de wereld in zijn greep, er is geweld, onheil, ellende, verwoesting, twist, tweedracht, het recht brengt geen rechtvaardigheid voort. Ons hulpgeroep lijkt niet beantwoord te worden, bevrijding blijft uit. Die klacht van Habakuk lijkt van alle tijden. Ook nu in onze wereld klinkt deze klacht. Alleen nuances zijn anders, maar de klacht herkennen we. Het is ook onze klacht.

Er zal een volk opstaan dat als een windvlaag alle bozen weg zal blazen. Maar zal dat rechtvaardigheid voortbrengen? Alle chaos die dat met zich mee brengt; zal de druk op alle goede mensen dan niet ondraaglijk worden? Zal het kwaad dan niet alle goede mensen treffen? Hoe kan uit zo'n verwoesting recht voortkomen?

Habakuk vraagt zich vertwijfeld af hoe dit mogelijk is. Hoe de Ene aan kan zien dat alle kleine mensen zo onder deze komende nieuwe tijd van onrecht zullen moeten lijden. In de geschiedenis van onze tijd is na het waanzinnige geweld van de eerste grote wereldoorlog die honderd jaar geleden uitbrak, het onrecht niet hersteld door de volgende wereldoorlog, maar vergroot. Ontstaat ooit rechtvaardigheid uit oorlog? Ik ken geen voorbeeld.

Daarom beklimt Habakuk zijn wachttorens, zijn meditatieplaats, om tot inzicht te komen. Ik spied om te zien wat hij in mij zal spreken, staat er dan in de tekst. Horen en het tegelijk zien. Inspiratie en visioen. En de Ene antwoordt hem: Schrijf op wat je ziet, want de bevrijding zal komen op de bestemde tijd. Verwacht het, want het zal zeker komen.

En dan komen er vijf soorten kwaad.

1. Het kwaad van het geweld: Het neemt en verrijkt zich met wat van een ander is.
2. Het kwaad van kwalijke winst: Het profiteert van de zwakte van een ander. Ook al is het legaal, het is immoreel; het beschermt de zwakken niet, maar maakt misbruik van hun zwakte
3. Het kwaad van het onrecht: Het vervalst het recht met valse getuigen, valsheid in geschrifte, valse gewichten en valse munten, omkoping, corruptie en ga zo maar door.
4. Het kwaad van de minachting: Er is geen eerbied, geen respect voor een ander.
5. Het kwaad van het geld: het geloof dat geld niet stinkt, dat met geld alles is te kopen.

En over al het kwaad klinkt dat de mensen die kwaad hebben gedaan ten onder zullen gaan door wat ze veroorzaakt hebben. Het kwaad straft zichzelf, is de kortste samenvatting hiervan. Dat zouden we graag geloven. Ook in de psalmen klinkt de worsteling, dat wij lang niet altijd zien, dat het kwaad zichzelf straft. Of dat de dader wordt gestraft.

Die vreselijke Assad is nog altijd aan de macht. En hoe lang hebben we de wandaden van Saddam Hoessein niet aan moeten zien, en die van Khadaffi, en Hitler. En die levens eindigden met hun gewelddadige dood. Maar is Stalin niet in zijn functie als dictator gestorven, net als Mao en nog vele anderen. Nee, zekerheid dat het kwaad zichzelf straft op een manier die voor ons duidelijk is, die zekerheid hebben we niet. Maar toch is de overtuiging dat het kwaad tenslotte zijn ondergang tegemoet gaat, en dat een rechtvaardig mens het goede zal ontmoeten een overtuiging die keer op keer door god, de Ene, bevestigd wordt.

En als Habakuk dit inziet, komt hij tot aanvaarding van wat er ook gaat gebeuren. Hoe zwaar het leven ook zal worden, al staat er geen vee meer in de stal en is de oogst mislukt.

Toch zal ik juichen om de Ene, jubelen om de God die mij bevrijdt! Wij zien soms bevrijding, maar hoe vaak volgt dan niet opnieuw knechting en verdrukking, onrecht? En toch blijven we hopen op bevrijding. Tegen beter weten in, roepen de mensen ons toe. Nee, roepen we terug, de hoop op bevrijding vormt ons tot wie we willen zijn, dat geeft ons kracht te blijven werken aan een

rechtvaardige wereld. Toch zal ik juichen om de Ene, jubelen om de God die mij bevrijdt! Daarom laten we onze hoop op bevrijding en recht niet varen.

Dit inzicht wil Habakuk ons geven. Deze kracht om de hoop gaande te houden, al zien we om ons heen dat het kwaad alles lijkt aan te vreten. De kracht om te blijven zeggen: En toch, en toch zal er bevrijding dagen, toch zal er recht gedaan worden. Kijk er naar uit. Die dag komt.